

12. 1. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Datum spotřeby vs. minimální trvanlivost z pohledu právní úpravy

Aktuálně diskutovaným tématem v oblasti potravinářského práva na půdě příslušných orgánů EU je mimo jiné otázka revize nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům (dále jen „Nařízení 1169/2011“).

Uvedené se děje zejména v návaznosti na iniciativu Evropské komise v rámci publikované strategie „Farm to Fork“ z roku 2020. Ta se zaměřuje na ochranu biologické rozmanitosti, přičemž si mimo jiné klade za cíl změnu evropských pravidel pro označování potravin datem spotřeby a datem minimální trvanlivosti, jehož má být dosaženo v 2022, a to za účelem omezení plýtvání s potravinami.

V rámci revize Nařízení 1169/2011 je jednou z navrhovaných změn i změna týkající se data spotřeby a data minimální trvanlivosti.

V následujícím článku bychom Vám rádi představili zásadní rozdíl mezi „datem spotřeby“ a „minimální trvanlivostí“ potravin z pohledu aktuální právní úpravy a nastínili možné dopady navrhované revize právních předpisů EU, jež regulují předmětnou oblast.

Datum spotřeby

Datum spotřeby (použitelnosti) se užívá pro potraviny, které ze své povahy snáz podléhají zkáze, a proto musí být rychle spotřebovány. Mezi tyto potraviny jsou zcela typicky zařazovány např. jogurty a jiné mléčné výrobky, čerstvé maso a další čerstvé potraviny, u nichž tento údaj představuje nejzazší datum, dokdy je bezpečné danou potravinu konzumovat, aniž by se konzument vystavil riziku potravinové nákazy.

Označení data spotřeby se na vybraných potravinách uvádí slovy „*Spotřebujte do...*“, za nimiž bezprostředně následuje buď vlastní datum, nebo odkaz na místo, kde lze toto datum dohledat na etiketě nebo obalu potraviny.

Je-li konkrétní potravina označena datem spotřeby, musí výrobce potraviny na obalu současně uvést i údaje o podmínkách uchování, které musí být dodrženy (např. „*Uchovávejte v lednici.*“ nebo „*Uchovávejte při teplotě 2-4 °C.*“), jež mají spotřebitelé jasně signalizovat, že v opačném případě se daná potravina rychleji zkaží a riskujete tak otravu jídlem.

Pro výše uvedená označení potravin pak platí obecná pravidla dle Nařízení 1169/2011, tj. veškeré údaje musí být pro spotřebitele srozumitelné, uvedené na viditelném místě, snadno čitelné, nezakryté nebo nepřerušené jinými údaji, nesmazatelné a vyjádřené v nekódované formě.

V důsledku expirace data spotřeby (použitelnosti) se tyto potraviny bez dalšího nepovažují za bezpečné, a tudíž nesmí být uváděny do oběhu.

Za případné porušení tohoto zákazu může příslušný dozorový orgán na základě relevantních ustanovení zákona č. [110/1997](#) Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů, uložit provozovateli potravinářského podniku pokutu ve výši až 50.000.000,- Kč.

Minimální trvanlivost

Datem minimální trvanlivosti se pak označují potraviny, které se v porovnání s výše referovanými nekazí tak rychle. Zde lze příkladmo zmínit těstoviny, rýži, kávu, čaj, čokoládu, konzervované, sušené, zmrazené a jiné trvanlivé potraviny, přičemž datum minimální trvanlivosti představuje datum, do kterého si potravina uchovává při dodržení podmínek skladování svoji deklarovanou kvalitu.

Toto označení lze rozlišit od data spotřeby tak, že se uvádí slovy „*Minimální trvanlivost do...*“ nebo „*Minimální trvanlivost do konce ...*“, jimž následuje opět buď vlastní datum, nebo odkaz na místo, kde je datum uvedeno na etiketě nebo obalu. Tyto údaje se pak v případě potřeby doplňují údajem o nezbytných podmínkách pro uchování, jejichž dodržení umožní zajistit kvalitu dané potraviny po uvedené dobu minimální trvanlivosti, přičemž pro tyto údaje rovněž platí obecná pravidla dle Nařízení 1169/2011, popsána výše.

V zásadě platí, že ačkoli tyto potraviny mohou ztratit svoji původní chuť a texturu, lze je bezpečně konzumovat i po uvedeném datu minimální trvanlivost, a to za podmínky, že jsou respektovány výslovné pokyny pro skladování a že není poškozen obal. V řadě případů však spotřebitelé bez znalosti rozdílu mezi datem spotřeby a datem minimální trvanlivosti potraviny s expirovanou minimální trvanlivostí vyhazují, aniž by k tomu měli objektivní důvod.

V této souvislosti je rovněž nutno poukázat na rozdíl v oblasti regulace nakládání s potravinami ze strany provozovatelů potravinářských podniků, která zde stanoví právní rámce pro možnost potraviny s prošlou dobou minimální trvanlivosti i nadále uvádět do oběhu, a to za předpokladu, že jsou tyto potraviny zdravotně nezávadné a jsou transparentně označeny jako prošlé a umístěny odděleně od ostatních potravin, přičemž pouhé označení slovy „sleva“ nebo „akce“ nelze v žádném případě považovat za dostačující. Odpovědnost za zdravotní nezávadnost potraviny s prošlou dobou minimální trvanlivosti je zde v plném rozsahu přenesena na jejich prodejce.

Jsou-li potraviny, u nichž expirovalo datum minimální trvanlivosti, bezpečné, smí je provozovatel potravinářského podniku rovněž poskytnout bezplatně neziskové organizaci, která potraviny bezplatně shromažďuje, skladuje a přiděluje je veřejně prospěšným právnickým osobám, které poskytují potravinovou pomoc.

Navrhované revize

Obecně se navrhované změny Nařízení 1169/2011 v oblasti označování potravin zaměřují na následující okruhy:

- a. zavedení harmonizovaného a povinného výživového označení na přední straně obalu a stanovení kritérií pro tzv. „výživové profily“, tj. prahové hodnoty živin, při jejichž překročení nebo nedosažení jsou výživová a zdravotní tvrzení na potravinách omezena;
- b. rozšíření povinných údajů o původu na vybrané výrobky;
- c. zavedení povinného uvádění seznamu složek a výživových údajů u všech alkoholických nápojů;
a
- d. právě revize pravidel EU týkajících se vyznačování data použitelnosti a data minimální trvanlivosti.

V zájmu komplexního posouzení vhodnosti a dopadů různých možností změn pravidel týkajících se vyznačování data spotřeby a data minimální trvanlivosti již Evropská komise provedla průzkum,

jehož účelem je:

- lépe porozumět tomu, jak současná pravidla pro označování dat ovlivňují rozhodnutí spotřebitelů při konzumaci, použití a vyhazování potravin;
- identifikovat nové způsoby vyjádření označování dat (např. z hlediska terminologie, formátu, vizualizace atd.), které splňují požadavky bezpečnosti a zároveň minimalizují plýtvání potravinami;
- otestovat účinnost těchto nových způsobů vyjádření dat v souvislosti s možným nepochopením významu ze strany spotřebitelů.

Zcela zásadní otázkou, která zde vyvstává, je tedy, zda je žádoucí usilovat o úplné zrušení (zbytečně matoucího) data minimální trvanlivosti u potravin, nebo je na místě toto označení pouze právně závazným způsobem regulovat tak, aby bylo spotřebitelům dostatečně jasným a srozumitelným způsobem sděleno, že trvanlivé potraviny lze i nadále konzumovat.

To by se mohlo stát např. doplněním stávajícího označení o dodatek „*Po tomto datu je obvykle ještě vyhovující.*“ nebo „*Tento výrobek lze často konzumovat i po tomto datu.*“ či „*...pak zkontrolujte vzhled, vůni, chuť.*“ nebo jeho úplným nahrazením textem ve znění „*Nejlepší kvalita do...*“ či zavedením výrazných barevných a grafických odlišení od data spotřeby.

Kupříkladu Potravinářská komora České republiky (dále jen „**PKČR**“) je zde toho názoru, že jakékoliv zavedení nového označení či loga na obalech potravin je potřeba řádně vyhodnotit. Ačkoli PKČR uznává, že současné značení nemusí být pro spotřebitele jednoznačně definované, konstatuje, že tento systém je ve společnosti dlouhodobě zažitý, a pokud se tedy navrhuje jakékoliv doplnění označení, znění musí být co nejkratší, pro výrobce proveditelné a pro spotřebitele stručné, jasné a především smysluplné tak, aby dokázal označení porozumět. PKČR současně upřednostňuje spíše masivní, edukativní kampaň ve všech médiích s cílem zvýšit informovanost o současném označování před uváděním nových složitějších požadavků.

Na případné úplné zrušení institutu data minimální trvanlivosti by současně mohly doplatit potravinové sbírky v charitativních organizacích, azylových domech a obdobných institucích, kam jsou trvanlivé výrobky po datu uvedeném na obalu posílány, a proto bude nutné zamyslet se nad navrhovanými revizemi rovněž s ohledem na darování potravin pro charitativní účely, tj. aby v konečném důsledku paradoxně nedocházelo k plýtvání potravinami v případě, kdy nebude postaveno najisto, zda mohou být trvanlivé potraviny výše popsáním postupem darovány, či nikoli.

Na půdě příslušných orgánů budou nyní následovat konzultační činnosti, zahrnující cílené průzkumy a rozhovory se zainteresovanými organizacemi a orgány členských států EU. Předložení konkrétního návrhu revize Nařízení 1169/2011 lze pak očekávat do konce roku 2022.

Závěr

Jak je podrobněji popsáno výše, v současné době zatím není jednoznačné, zda iniciativa EU povede k úplnému zrušení data minimální trvanlivosti, nebo pouze k dílčím úpravám označení trvanlivých potravin tak, aby byl pro spotřebitele zcela jasný a srozumitelný jeho význam.

V zájmu omezení plýtvání potravinami lze však v každém případě již nyní považovat za účelné zaměřit se na edukaci a osvětu spotřebitelské veřejnosti v zájmu posílení její informovanosti o označování potravin datem spotřeby (použitelnosti) a datem minimální trvanlivosti.

Vývoj legislativního procesu i jeho případné dopady do české právní úpravy pro Vás budeme dále

sledovat.

Mgr. Tereza Dvořáková,
advokátka

Mgr. Jakub Málek,
managing partner

[PEYTON legal advokátní kancelář s.r.o.](#)

Futurama Business Park
Sokolovská 668/136d
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 227 629 700

E-mail: info@plegal.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)

- [AI omnibus](#)